

num auxilium negligit, & tentationi assentitur. Duo ne hic crimina perpetrare, alterum contra castitatem, alterum contra Religionis virtutem? Negant Lessius, Villalobus, Prado, Salmanticensis, aliique. Adfirmant contra cum S. Thomae graviores Theologi. Hæc sententia mihi probabilior est, & vera. Nam præceptum orandi per se obligat pluries saltem in annum; & juxta ipsos adversarios urget per accidens tentationis gravissimæ tempore. Ergo violatur, dum oratio negligitur in tali eventu. Ergo iste Christianus duo peccata committit, unum contra castitatem, alterum contra Religionis virtutem. Præceptum Deum orandi tentationis gravis, vel gravissimæ tempore, non eo solummodo spectat, ut tentatio superetur, verum etiam ut debitus cultus Deo offeratur. Ideo enim talis à divina providentia constitutus ordo videtur: ut tribulationum tempestates, & tentationum fluctus nos cogant ad Deum confugere, eumque colere; & interpellare in adiutorium, & præsidium nostrum. An gravis culpa crudelitatis contra semetipsum non argueretur pauper qui extrema pressus miseria omitteret implorare elemosynam ab eo qui paratus est eandem erogare? Et gravis culpa reus non erit qui æternum periturus à Deo paratissimo ad succurrendum præsidium necessarium petere recusat? Dominus quippe dicit: *Petite & accipietis*. Quid peccata multiplicat? inquies. Immo ne peccata multiplicentur, præceptum applicandi remedia quibus peccata impediuntur, urgeo. Ideo enim in peccata frequenter labuntur homines, quia adhibere remedia non peccandi recusant: quia ferventer gratiam, qua tentationum victores evadant, petere negligunt. Sine peculiari Dei gratia vincere gravissimas tentationes non valeamus: ergo præceptum orandi æquale est præcepto vincendi tentationes. Illi peccata multiplicent, qui orationis præceptum extenuant, qui remedia contra peccata à divino Medico constituta de medio tollunt, qui frequentem orandi obligationem perneant. Moneant ergo Confessarii suos penitentes, ideò illos frequenter in flagitia labi, quia orare sincerè Deum negligunt, quia tempus quod orationi consecrare deberent, terunt, prodiguntque in otiosis colloquiis, in vanis solatiis. Vita namque Christianorum vita orationis est, & perpetui commercii, & negotiorum cum Deo, à quo arma, & præsidia adversus diabolum, carnem, & mundum petenda sunt.

CAPUT III.

De orationis conditionibus. Num solus Deus orandus? Sicut Sancti invocandi? Et pro quibus orandum?

I. QUÆST. I. *Quæ, & quot sint orationis conditiones?* RESP. 1. Orationis conditio est quod sit à voluntate deliberata. Hæc deliberatio vel expressa, vel virtualis esse debet. Si Plasterium legeres ut studes, non orares. Si Breviarium accipis animo persolvendi Deo debitum pensum, quamvis expressa formali intentione careas, virtualis adest, & sufficit. 2. Conditio est

attentio, quæ pariter aut expressa, aut virtualis sit oportet. Triplicem distinguunt Theologi attentionem, primam ad verba, alteram ad sensum, tertiam ad Deum. Harum qualibet sufficit. 3. Conditio est pietas, quæ eo spectat, ut pia, honesta, decentia, atque propter bonum finem à Deo dona petantur. 4. Est humilitas, qua peccator extremam paupertatem mansellat. *Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adjuvame*: inquit Ps. 69. regius Propheta. 5. Est fervor quo Deo preces fundimus. Tepida enim, & frigida oratio nulla est. Divites ipsi languidas dedignantur pauperum preces tanquam indicia animi, qui parvipendit quod petit, parumque exaudiri curat. 6. Conditio est fides, qua firmiter credimus nos affecuros fore quod petimus. *Quidquid orantes petitis, credite quia accipietis*. Item spes, seu fiducia, quæ fidem comitatur. 7. Est perseverantia, quam pluries Evangelistæ inculcant, & præsertim *Luce 9.* parabola, seu exemplo amici, qui mediâ nocte ab amico tres panes petiit, quique in amicitia titulo, saltem propter importunitatem illos obtinuit.

II. QUÆST. II. *Quinam sint orationis effectus?* RESP. Tres, meritum, satisfactio, & impetratio: meritum ei debetur, quatenus ex charitate, mediâ Religione, proficiat. Satisfactio quodlibet opus meritorium comitatur. Impetratio rei quam petimus, proprius est orationis fructus. Hæc quoque oratio ut imperans, à gratia suam efficacitatem habet, ut Angelicus 2. 2. q. 83. art. 15. docet. *Efficaciam autem habet ex gratia Dei, quem oramus, qui nos etiam ad orandum inducit*. Quatuor conditiones necessariæ sunt ad impetrationem, nempe. 1. Quod pro se præcipue oras petat, 2. quod necessaria ad salutem, 3. quod piè, 4. quod perseveranter petat. Orationes peccatorum Deus audit, non ex iustitia, sed ex misericordia, ut ait idem Angelicus ibi art. 16.

III. QUÆST. III. *Utrum solus Deus orandus sit?* RESP. Adfirmat S. Thomas 2. 2. q. 83. art. 4. solum Deum orandum esse, & quidem ut trinum, hoc in sensu, quatenus solus Deus est auctor gratiæ, gloriæ, ac omnium rerum præpotens effector, & conservator. Oratio enim est religionis actus. Religio autem solum Deum spectat, ceu finem, cui cultum exhibet.

IV. QUÆST. IV. *Invocandine Sancti sunt?* RESP. Sancti invocandi non sunt, ut auctores divinarum beneficiorum, aut gratiæ, vel gloriæ. Nihil sub hac ratione ab iis petendum, ut Catholicis omnes docent. Sancti verò invocandi sunt ut pro nobis apud Deum orent, & intercedant. Iste est omnium Catholicorum sensus, quidquid fabulenter, & calumnientur Calvinistæ, & reliqui Protestantæ. Quare dum aliquando in similia verba erumpimus, *S. Petre salva me*, non aliud intelligimus, nisi ut intercessionem salutem à Deo nobis intercedat. Similiter dum Virginem sanctissimam alloquimur, *Maria tu nos ab hoste protege*, ut meram deprecatricem, & mediatricem invocemus. Immo in hoc intercessorem genere Christus Dominus prius, & princeps, advocatus, &

in.

intercessor noster est qui solus Deo mundum reconciliavit, solique dignam, & superabundantem oblationem pro peccatis nostris Deo obtulit. Dum itaque Sanctos invocamus, rogamus ut per JESU CHRISTI merita apud Deum pro nobis intercedant: petimusque ut ipsi id orent quod nos oramus: sed quia ipsi propinquiores Deo, magisque digni sunt, idcirco ad eorum patrocinium confugimus, & intercessionem.

V. Concilium Tridentinum sess. 25. definit, piè, & utiliter sanctos, sive Angelos, sive homines invocari. Disputant verò Theologi sine Catholicis hæc invocatio vi alicujus præcepti imposita. Quam quæstionem tom. 2. in Decal. lib. 2. Diff. 1. c. 8. fusè tractavi, eamque ibi legere poteris.

VI. QUÆST. V. *Orandum est pro omnibus viatoribus, etiam pro animabus in Purgatorio detentis?* RESP. Adfirmant Catholici omnes. De his qui in teris degunt, nec heretici in discrimen id vocant. Inquit enim S. Jacobus cap. 5. *Orate pro invicem, ut salvemini*: & S. Paulus in 1. ad Timoth. 2. subdit: *Obsecro primum fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus*. Orandum itaque pro omnibus, sive amicis sint, sive inimicis, sive fideles, sive infideles, sive iusti, sive peccatores. Sicut Christus pro omnibus mortuus est, ita & nos pro omnibus orare debemus. Pro peccatoribus orandum ut convertantur, pro iustis ut perseverent, & proficiant, inquit 2. 2. quæst. 83. art. 7. S. Thomas.

VII. A precibus nostris excluduntur Beati, qui sunt in termino, sicut, & damnati, qui similiter sunt in damnationis termino, ubi nulla spes salutis adest.

VIII. Pro animabus Purgatorii orandum docent omnes Catholici adversus Lutheranos, & Calvinianos; idque ex lib. 2. Mach. cap. 12. perspicue erunt. Judas enim Machabæus duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene, & religiose de resurrectione cogitavit. Ut ab hoc argumento sese expediant Lutherani, negant librum hunc divinis accendendum esse. At Ecclesia Catholica Dei spiritu ducta divinum esse librum hunc desinit. Ratione quoque doctrina Catholica confirmatur. Ecclesia sive militans, sive triumphans unum corpus constituit, cujus caput Christus est. Ergo omnia membra communicare civitatem, & cum capite debent. Si itaque animæ Purgatorii Ecclesiæ membra sunt, consequitur ut viventes juvare eandem animas debeant, quemadmodum unius corporis membrum adjuvat alia membra. Accedit perpetua, & universalis Ecclesiæ consuetudo.

IX. QUÆST. VI. *Certe suffragia profunt Purgatorii animabus, quibus applicantur?* RESP. Quemadmodum ex divina lege habetur quod hæc suffragia defunctis profunt, ita ex divina voluntate pendet ut plus, vel minus huic, aut illi defuncto opem ferant. Illud est certum quod suffragia pro mortuis oblata alicujus defuncti peccatis, aut in totum, aut in partem tollant, quia

Tom. I.

sic Deus disposuit. Ceterum quod huic, vel illi animæ suffragia hæc opem ferant, quod totum, aut partem peccati auferant, totum ex divina voluntate pendet.

X. QUÆST. VII. *Utrum peccatores orare debeant, & exaudiantur à Deo?* RESP. Peccatores qui in publicis ministeriis nomine Ecclesiæ orant, comperitum est ad preces recitandas obstringi, & aliquid impetrare à Deo iis pro quibus orant. Certum quoque est peccatores privatos orare debere. Ad impetrationem quod attinet, docet S. Thomas 2. 2. quæst. 83. art. 16. quod si peccator quidquam à Deo petit secundum desiderium peccati, numquam exauditur ex misericordia, sed interdum ad vindictam. Quamobrem dicebat David Psalm. 45. *Iniquitatem si aspexi in corda meo, non exaudiet Dominus*. Contra peccatores qui peccata sua detestantur, pioque desiderio afficiunt, plerumque quod implorant, impetrant. Sic exauditi fuerunt Manasse, Publicanus, mulier peccatrix, latro, & innumeri alii. Nec officit peccatores tantum sanctissime destituisse esse: quoniam hinc tantum infertur eorum orationem non esse meritoriam, non autem quod non sit impetratoria, ut indicatum supra est. Dum in Scriptura interdum dicitur, Deum non audire peccatores, intelligitur de peccatoribus quatenus peccatores sunt, & peccatum diligunt, secus de peccatoribus qui sua detestantur peccata.

XI. Denique Angelos, Sanctosque in celo regnantes orare pro nobis posse, & quod recipiant, certum est. Orant, & petendo, que nobis profutura vident, & preces nostras Deo offerendo. Omnes viatores sive iusti, sive peccatores orare valent, & debent. Omnes enim mendicium sumus, & extrema penuria laborantes: ideò omnes implorare à divino Patre nostro necessaria quotidiana subsidia necessum est.

DISSERTATIO VI.

De Horis Canonicis.

CAPUT I.

Reversentur propositiones damnatae.

In die Palmaram recitans officium Paschale satisfacit præcepto, Alexander VII. propos. 34. Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto pro die presenti, & crastino. Idem propos. 35.

Restitutio à Pio V. imposita Beneficiatis non recitanti, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam iudicis, eo quod sit pœna. 20.

Habens capellaniam collatam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi, si officium per alium recitet. 21.

Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascunque elemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerit. 33.

I 3

Qui

Breviario Dominicanorum, nec contra possunt: Religiosus factus Episcopus uti Breviario debet suæ Ecclesie, cujus caput est, relicto proprii Ordinis ritum. Episcopus plurium Ecclesiarum, quæ diversè ununtur Breviariis, illius Ecclesie ritum servare debet in qua residet. Lege S. Thomam *Quodlibet* 1. art. 13. ubi plura distinguit. Nequit aliquis ante tempus recitare Breviarium cum socio habente privilegium illud sic recitandi, aut brevius solito, quia privilegium unius non extenditur ad alium, quidquid in oppositum dicat Leander cum aliis. Clericus nulli Ecclesie addictus, & patrimonio sacris initiatus nequit eligere Breviarium, sed Romano uti tenetur ex præcepto S. Pii V. Nec Episcopus dispensare cum Clericis valet ut diversum à proprio ritum amplectantur. Peccarent quoque qui alterarent ritum Breviarii Romani, & illi qui in Latina Ecclesia lingua Græca, vel Hæbreæ, aut vernacula officium persolverent, quia violarent ritum præscriptum à S. Pio V.

CAPUT V.

De illis qui privatim recitare Horas Canonicas astringuntur.

I. QUÆST. I. Clerici in minoribus constituti astringuntur Horas Canonicas, vel aliquas preces recitare? RESP. Negant communiter omnes, Clericos istos teneri sive ad Horas Canonicas, sive ad alias preces, nisi in aliqua Ecclesia consuetudo obtineret quæ Clericos astringeret, ob elemosinas perceptas, ad recitandum Officium Beatæ Virginis. Nec Episcopi absolute cogere Clericos valent ad aliquod precationum pensum. Quoniam Clerici subiecti Episcopis sunt in iis quæ proprium statum spectant, secus in iis quæ præter eorum statum sunt.

II. Clerici qui sacris initiati sunt, tenentur Divinum Officium persolvere, solum vi generalis consuetudinis graviter obligantis. Immo etiam si metu iniuste incusso sacros ordines suscepissent, ad hoc onus teneantur, quia metus extrinsecus incussus non auferit voluntarium. Potiori jure obstricti essent, si metus iuste incussus fuisset.

III. Subdiaconus qui ordinem suscipit, & Clericus qui vel beneficium recipit, vel professionem emittit, eo die quo sacris initiatur, vel professionem, vel beneficium accipit, tenetur recitare eam officii partem quæ superest recitanda; quidquid in oppositum nimis laxè fabuletur quispiam. Episcopus ex gravi causa dispensare privatos Clericos valet à recitatione officii, sicut ab aliis præceptis. Initiandi sacris ordinibus, aut beneficium suscepturi paratum habere Breviarium, modumque recitandi illud scire debent: alioquin periculo præcepti violandi sese exponerent.

IV. QUÆST. II. An Religiosi nondum in sacris constituti, & Moniales emissâ professione teneantur sub gravi culpa horas privatim extra chororum recitare? RESP. Novitius ante professionem exemptos ab hoc onere esse, docet communis, & vera sententia. Bordonius, Caramuel, Marchant,

Lesius, Mattius à S. Joseph, quos citat Diana, negant Religiosos professos ante susceptionem sacrorum Ordinum teneri sub gravi culpa ad persolvendas Horas Canonicas. Sed hæc opinio falsa est: quoniam Regulares omnes, & Moniales chorum profectos post emissam professionem vi perennis consuetudinis, & vi propriarum constitutionum astringuntur privatim extra chorum persolvere divinas laudes.

V. Opponunt auctores citati consuetudinem invecam ab iis qui potestate carent eam introducendi nullus esse roboris. Consuetudo autem recitandi officii invecam est à Monialibus, & juvenibus, qui nulla potuerunt facultate ad eam invenhendam. Ergo nulla est. Nugæ istæ sunt. Quoniam consuetudo hæc ab auctoritate SS. Patrum, & à sacrorum ordinum Patriarchis manat. Quare Religiosus professus chorista nondum sacris initiatus, dispensatus ut extra claustrum maneat, tenetur recitare Horas Canonicas. Religiosus fugitivus professus ante ordinem sacrorum susceptionem tenetur Horas Canonicas persolvere. Idem dicendum de Religiosis choristis, iudicis sententia è Monasterio egressis. Quid de Religiosis ad trimeses damnatis & sacris initiatis? Adfirmant plures Theologi eos ad Horas Canonicas persolvendas astrictos esse. Verum nihil probabilior sententia est hos infelices, sive sint, sive non sacris initiati, exemptos ab hoc onere esse, tum ob continua impedimenta, tum quia dum Pontifex eos tanto supplicio subicit, videtur eosdem tacite dispensare ab onere, ne religiosus status opprobrio exponatur.

VI. Privilegium indicavi tom. 2. Theol. Christ. lib. 2. diff. 2. cap. 7. §. 2. n. 18. q. 7. pag. 404. concessum Benedictinis professis, quo eximuntur ab Horis Canonicis recitandis, donec fuerint sacris initiati. Sed nunc deprehendi privilegium istud haud satis authenticum esse. Quare retracto quod *loc. cit.* scripsi de hoc privilegio.

CAPUT VI.

De obligatione recitandi Horas Canonicas, qua astringuntur Beneficarii.

I. QUÆST. I. Qui habet beneficium sine simplex, sive curatum, astringuntur sub gravi culpa Horas Canonicas recitare?

RESP. Beneficia ecclesiastica sunt Episcopatus, Canonicatus, Plebanatus, Rectoria, Præpositura, Dignitates, Præbendæ, Capellania Episcopi auctoritate erecta. Hos beneficarios omnes teneri ad Divinum Officium persolvendum, definitum est in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess. 9. s. Statuimus*: & jure, quia qui liberè aliquod beneficium suscipit subire ejusdem onera debet: sed beneficium conferunt cum onere recitandi Horas Canonicas: ergo persolvere easdem astringitur. Quare Beneficarius omittens Divinum Officium, si sit sacris initiatus, duplex perpetratur crimen, alterum contra Religionem, alterum contra justitiam. Si metu coactus beneficium suscipit, & fructus percipiat, astringitur recitare Horas Canonicas, si perci-

pere fructus nolit, liber ab officio recitando evadit.

II. Qui habet beneficium redactum in commendam, donec alteri detur, aut manuale, seu regulare, tenetur recitare officium: quia beneficium istud est, & ejusdem fructus percipit. Nihil enim officii quod ad nutum revocari queat. Tandem enim durat onus, quamdiu durat commodum. Si cui detur beneficium, ut pulset organa, recitare officium debet. Si solum consecratur fructus beneficii in mercedem, tunc nullum est recitandi officii debitum.

III. QUÆST. II. Qui percipit præbendam, tenentur ne ad Canonicas Horas? RESP. Negant nonnulli; sed probabilior, & communior opinio adfirmat, quod hæc præbendæ sunt porciones ex redditibus beneficii deductæ, atque adeo vera beneficia, ut S. Pius V. *metu proprio* declaravit. Si inter beneficia reputantur, beneficii oneribus subjacent. Similiter qui capellaniam obtinuerunt auctoritate Episcopi erectam, & ab eodem collatam, tenentur Canonicas Horas persolvere. Si verò neque erecta sit ab Episcopo, neque ab eo consecratur, qui illam habet, liber est ab onere officii persolvendi. Si verò ex institutione non sit collativa, & postea consecratur semel, vel bis ab Episcopo, non evadit collativa, atque adeo obtinent non est recitationi horarum subiectus. Contra si frequenter illam Prælati conferrent, tempore nempe congruo ad prescriptionem, tunc illam retinentes tenerentur ad Horas Canonicas, quia per hanc frequentem collationem induit rationem beneficii ecclesiastici.

IV. Qui ante legitimam ætatem obtinet ex dispensatione Pontificis capellaniam collativam, tenetur recitare Horas Canonicas; Missas verò per alios celebrare debet.

V. QUÆST. III. Pensionarii tenentur ne Canonicas Horas recitare? RESP. Si pensio sit omnino laicalis, & consecratur titulo mercedis ob servitium præstitum Ecclesie, nulla est recitandi officii obligatio; contra si consecratur Clerico ut Clerico, & necessarius sit in recipiente aliquis ordo, seu tonsura, tunc recipiens tenetur non ad Horas Canonicas, sed ad Officium Parvum B. Virginis, quia sic decrevit S. Pius V. sub onere restituendi fructus pensionis. Exemptus verò est ab Officio Parvo B. Virginis recitando ille in cujus capite reservata pensio est ad alterius commodum: quia ille solum subire pondus recitandi Officii debet qui commodum fruitur.

VI. Qui titulo Clericali pensionem obtinuit, si postea matrimonium contrahat, tenetur recitare officium B. Virginis, eo quod pensio ecclesiastica sit, quæque titulum Clericalem in recipiente requirit: idemque dicendum de eo, qui post initum matrimonium titulo Clericali pensionem obtinet. Qui totam pensionem resignat, ad nihil tenetur: si partem tantum pensionis resignet, obnoxius remanet recitandi Officii oneri. Clericus beneficarius, si obtineat pensionem, non tenetur recitare Officium Marianum, cum Horas Canonicas recitet. Mens enim S. Pii V. est ut alterutrum officium recitetur, secus utrumque.

VII. QUÆST. V. Episcopi, & Cardinales a-

stringuntur ne ad recitandas Canonicas Horas? RESP. De Episcopis nullum est dissidium, sed omnes adfirmant illos obstringi. De Cardinalibus anceps hæret P. Diana, summe suspendit iudicium. Verum Theologi omnes adfirmant, Cardinales obstrictos esse ad Divinum Officium persolvendum, cum Cardinalatus sit maximum, & eminentissimum beneficium. Si omnes Beneficarii oneri recitandi Officii obnoxii sunt, strictiori jure devincti sunt Cardinales, onusque istud subeunt eo die quo biretum rubrum accipiunt.

VIII. QUÆST. V. Coadjutores beneficiorum tenentur ne ad Horas Canonicas? RESP. Coadjutoria non est beneficium, etiam dum assignatur aliqua congrua, quia beneficium remanet apud proprietarium, nec in duobus esse potest. Si verò coadjutoribus assignentur aliqui fructus non in stipendium, sed per modum pensionis, tunc sicut ceteri pensionarii tenentur recitare Officium Parvum B. Virginis. Si Parocho absentem, vel infirmo detur coadjutor, ut vices ejusdem gerat, tum astringitur omnia Parochi munia obire. Tandem si coadjutores expressè sese obligaverint, & in pactum deduxerint cum proprietario, Pontifice dispensante, tunc ad Horas Canonicas tenentur.

IV. QUÆST. VI. Qui habet beneficium sine fructibus, tenentur ne ad Horas Canonicas? RESP. Si culpa sua careat fructibus, tenetur, quia ex sua iniquitate colligere fructum non debet. Si beneficium quocumque fructu careat, etiam tum teneri ad Horas Canonicas defendunt Medina, Paludanus, Turrecremata: quia spontè acceptans beneficium fructibus destitutum, etiam onera ejusdem spontè, & liberè suscipit. Alii negant. Ego dicere Beneficiario: aut dimitte beneficium, aut recita officium.

X. Si Beneficiarius contra juris ordinem non residet, astringitur ad Horas Canonicas. Si verò, servato juris ordine, ex justa causa non resideat, etiam tunc cum obstringi ad Horas Canonicas docent Paludanus, Soto, Turrecremata, Ledesma, Navarrus, Corduba. Negat verò Leander. Si causa absentia sit in bonum commune Ecclesie, fortè tunc possit dici exemptus. Ceterum si abest ob suum peculiare commodum etiam si honestum, puta studiorum causa, ut evadat Doctor, Magister, tum astringitur recitare Horas Canonicas. Neque opponas studium, & scientiarum acquisitionem in Ecclesia decorem, & commodum cedere: quoniam effugia hæc vana sunt. In solo casu defendenda Ecclesie, aut tuendi ejusdem jura, disputari possent, num Beneficiarius esset exemptus. Et etiam tunc si Beneficiarius Canonicas recitare, non video rationem solidam, cur non debeat. Si Beneficiarius renuntiat fructus amicis, vel consanguineis, dubio procul obnoxius est recitationi Divini Officii. Similiter Beneficiarius qui ob excommunicationem non percipit fructus, astringitur recitare Divinum Officium. Qui verò iniuste beneficium obtinet, ut per simoniam, aut quia est excommunicatus, irregularis, vel legitima destitutus ætate, non tenetur recitare Horas Canonicas.

etiam præcurrere, ac ducere conatur. Ita in his pecco non sentiens, sed postea sentio. Aliquando autem hanc ipsam fallaciam immoderatus cavens, erro nimia severitate, sed valde interdum, ut melos omne cantilenarum suavium, quibus Davidicum Psalterium frequentatur, ab auribus meis removeri velim, atque ipsius Ecclesiæ: utiqueque mihi videtur quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sepe mihi dictum commemorari, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem Psalmi, ut pronuntiant vicinior esset quam canenti. Verumtamen cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantum Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ, & nunc, cum moveor non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida voce, & convenientissima modulatione cantantur, magnam institui summa utilitatem rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis, & experimentum salubritatis, magisque adducor, non quidem irretractabilem sententiam profertens, cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirrior animus in affectum pietatis assurgat. Tam enim cum mihi accidit ut me amplius cantus quam res quæ canitur, moveat, penatiter me peccare confiteor, & tum mallem non audire cantantem.

XI. Respondet P. Suarez lib. 4. c. 8. num. 2. peccatum quod in se recognoscebat Augustinus, fuisse vel prenale, vel veniale. Esto utrumque. Quis inde? Semper consistit Augustini doctrina, nempe cantum illum qui sua immoderata harmonia, & vocis inflexione impedit perceptionem sensus verborum, & divinarum laudum, illicitum esse. Lege plura tom. 2. in Decal. lib. 2. diff. 2. c. 4.

XII. Patres, Concilia, gravioresque Theologi improbant, & detestantur theatrali cantu ab evitatis hominibus celebrari divinas laudes. Muficales concentus, quibus hodie majores solemnitates celebrari solent, an totidem sint templa profanationes, & divini cultus conculcationes, cæteri judicent. Illuc convenienti homines, & vanissimæ feminæ mundi, & diaboli fascino, & præstigij comptæ, ut videant, & videantur, & non minorem præferunt impudentiam, quam si in theatro sederent. Quis pravum abulum, & sacrilegam corruptelam à crimine purgabit?

XIII. Servandus ergo est cantus Ecclesiasticus gravis, & simplex, organorumque usus Ecclesiæ consuetudine probatus; sed modus, & ratio adhibeatur. Regula generalis præscribi nequit. Qui præfunt Ecclesiis, & choris, rationem Deo reddunt, nisi pro viribus impediunt eorum profanationem.

CAPUT IV.

De obligatione recitandi Horas Canonicas in choro, & de tempore, ordine, & loco quibus recitari debent.

I. **N**omine chori non solum intelligitur locus materialis in quo diviny cantantur Lau-

des, sed etiam, immò potissimum conventus Religiosorum qui ejusmodi horas cantant. Hi quippe præcepto astringuntur ad canendas in choro Horas Canonicas, quod præceptum à nemine Theologorum negatur, obligatque omnes Cathedralis, Collegiatis, & Regularium Ecclesiis.

II. **QUEST. I.** Tenentur omnes Ecclesie Cathedralis, Collegiata, Parochiales, & Regularis sub gravi culpa recitare in choro Horas Canonicas? **RESP.** Rigore juris spectato omnes tenentur. Atenta verò consuetudine, quæ præceptum temperavit, aliquæ diebus dumtaxat dominicis, aut festis huic oneri subjacent: aliæ omnino exemptæ sunt, ut communiter Theologi docent, & usus patet.

III. Regularium ordines qui chorum frequentant, tenentur sub gravi culpa Horas Canonicas in choro recitare. Quæ obligatio fundatur in jure communi, cui nunquam derogatum est. Præceptum hoc spectat totam communitatem, cujus caput prelatum est, qui vi sui officii tenetur sub gravi culpa efficere ut diviny laudes in choro celebrentur. Dispensare cum suis subditis valet, prout bono communi expedire videbitur.

IV. **QUEST. II.** Quot Religiosi requiruntur ut præceptum recitandi Horas Canonicas in choro impleatur? **RESP.** Tamburinus cum aliis ait probabiliter esse communitatem excusari à choro, si constet solum ex quatuor, vel quinque. Hæc opinio falsa est, & laxa. Quatuor Religiosos, nedum quinque, sufficere ad implendum chori præceptum, docet communis opinio. Aliqui docent sufficere tres, ut ad chorum teneantur pro aliquo tempore non longo. Nimis enim onerosum est tres, aut quatuor diuturno tempore chori jugum solus sustinere. Quare hoc in casu Religiosi isti debent prelatum urgere, ut numerum augerent.

V. **QUEST. III.** Novitii soli valent chori præceptum implere? **RESP.** Adfirmant Salmanticensis, Pellizarius, Tamburinus, & alii: quia, in favorabilibus Novitii, quamvis nondum professi, gaudent privilegiis professorum. Hæc opinio mihi non videtur vera. Quoniam præceptum istud afficit communitatem Religiosorum. Novitii ante professionem non sunt pars communitatis, nec præcepto astringuntur recitare officium. Si igitur adit professi in conobio, istorum aliqui saltem adesse choro debent.

VI. **QUEST. IV.** Quo tempore recitanda sunt Hora Canonica in choro? **RESP.** In Clement. de Celebr. Miss. præcipitur ut Hora Canonica in Ecclesiis debitis horis devotè persolvantur. Congrua tempora, quibus, jure antiquo spectato, celebrari Horæ Canonice debent, sunt hæc. Matutinum circiter mediam noctem, ut colligitur ex cap. 1. de Celebr. Miss. quod tempus semper designant antiqui Patres Athanasius, Basilii, alique, indicatque à Davide est: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Consuetudo hæc temporis tractu variata est. Singule Ecclesie suam servent probatam consuetudinem.

VII. In quatuor Regularium Mendicantium Ordinibus pervertita consuetudo obtinuit recitandi

tau-

randi Matutinum circa mediam noctem. Tempus istud non modo congruit Regularium statui, qui est penitentie, & perfectionis, verum etiam affert commodum incumbendi in literarum studia, eo quod plus temporis superest iidem vacandi. Hoc temporis punctum moderat universas alias discipline regularis horas. Religiosi, qui surgere ad Matutinum debent, hora debita ire domum coguntur, & sic superflua colloquia impediuntur.

VIII. **QUEST. V.** Estne gravis obligatio recitandi divinas Laudes statim, definitisque horis? **RESP.** Negant Cajetanus, Bonacina, Layman, Diana, Caramuel, & alii, quia circumstantia temporis extranea est divino officio. Opposita sententia, quam defendunt Navarrus, Suarez, Soto, Tamburinus, Castropalaus, & alii, probabilior est. Tempus istud individuum non est, sed latitudinem admittit. Prælatum ex legitima causa anticipare, vel postponere potest harum horarum recitationem. Parvitas quoque materix datur tum respectu temporis, tum respectu unitus, vel alterius horæ. His constitutis, prelatum qui absque legitima causa, & ex merito arbitrio, vel negligentia notabiliter præveiret, aut desereret Divini Officii recitationem, graviter peccaret. Quoniam non modo sacri Canones Divinum officium recitandum in choro præcipiunt, verum etiam statim horis, & temporibus. Utique temporis circumstantia extranea est recitationi officii, sed præscripta circumstantia ista est à sacris canonibus.

IX. Ordinis recitandi Horas Canonicas perturbatio, si urgente causa contingat, culpa vacat; si absque causa, & ex arbitrio fiat in choro tamen, gravis culpa est, ut citati Theologi defendunt.

X. Locus recitandi Horas Canonicas est Ecclesia, seu chorus, qui est Ecclesiæ pars. Salmanticensis defendunt graviter peccare eos qui in Sacristia, aut Capitulo celebrant Divinum officium. Verum si Sacristia contigua Ecclesiæ sit, & consuetudo obtineat, ut reipsa alicubi obtinet, ut mihi videtur, nulla culpa contingit. Qui ad chorum, incepto officio, accedunt, tenentur supplere officii partem ante eorumdem accessum recitamam. Si qui choro inserviunt omittent notabilem officii partem, puta unum, aut alterum Psalmum, debent illam supplere. Chorus submissa voce recitare versus illos debet qui organo pulsantur.

XI. **QUEST. VI.** Estne peccatum grave omittere in choro officium Defunctorum, & officium Parvum B. Virginis? **RESP.** S. Pius V. declaravit, illos qui Romanum Breviarium recitant, huc peccare mortaliter, si præfata officia in choro omitant, ut patet ex Bulla sub initium Breviarium Romano servant, Pontifex non eximit ab obligatione, qua obstringuntur aut vi constitutionum, aut vi consuetudinum. Præceptum recitandi prædicta officia afficit communitatem, & chorum, secus privatos, nisi sit peculiaris lex id præcipiens, ut est in ordine, Prædicatorum, in quo

Capitulum generale sub Magistro Cloche celebratum Bononiæ declaravit singulos extra chorum astringi ad hoc officium B. Virginis recitandum. Die secunda Novembris omnes sub gravi culpa tenentur recitare officium Defunctorum. Hoc autem officium recitari non potest in festo omnium Sanctorum post Vesperas in choro, nisi præsentem Episcopo, vel suffragane consuetudine propter populi concursum; sed Matutinum cum Laudibus recitandum est die 2. Novembris, ut Rubricæ, & Decreta Sac. Congreg. declarant. Privata autem officii defunctorum recitatio pro generali illorum commemoratione absolvi licet post vespertinas horas festi omnium Sanctorum, ut responsi Sac. Rituum Congreg. 4. Septemb. 1745. in Rariffon. Qui ritum Romanum sequuntur, tenentur recitare Litanias die S. Marci, & tribus diebus Rogationum, ut tenet communior, & probabilior sententia.

XII. Recitantes in choro Divinum officium, una pars chori attentè audire alteram debet, quia quisque integrum officium recitare tenetur: qui autem mediam officii partem nec pronuntiat, nec audit, nullo modo recitat. Si una chori pars ita confusa, & submissa voce officium recitaret, ut ab altera audiri non posset, tum non impleteret præceptum. Quoniam tunc nulla esset inter has duas partes communicatio. Astringitur quilibet pars ita clare, & distinctè suos versus recitare, ut ab altera chori parte audiri possit. Nihil autem refert quod unus, & alter ita submissa voce pronuntiet, ut audiri ab altera parte nequeat, dummodò clare, & distinctè pronuntiet. Quoniam fat est, ut integra pars audiatur ab altera parte, quamvis singuli non audiant singulos.

XIII. **QUEST. VII.** Quem ritum servare tenentur recitantes Breviarium? **RESP.** Omnes tum seculares, tum regulares Ecclesiastici persolvere divinas laudes debent juxta formam Breviarium Romani juxta Pii V. editi, iis dumtaxat exceptis qui peculiari privilegio fruuntur. Ecclesiæ Mediolanensis, & Laodicensis, & aliz peculiarem ritum habent, sicuti & Ordines Benedictinorum, & Dominicanorum. Qui mutarent hunc ritum, graviter peccarent, necessitate sublata. Qui enim careret Breviario Romano, & haberet in manibus Breviarium Dominicanum, aut contra, hoc uti deberet. Præceptum autem recitandi officium prævaleat præcepto recitandi juxta hunc, aut illum ritum. Et quamvis unicum esset præceptum, servanda est pars præcipua, qualis est recitatio laudum divinarum: quidquid in oppositum dicant Salmanticensis cum aliis nonnullis. Falsam quoque reputo alteram opinionem Salmanticensium, qui docent Religiosos privatos alicujus Ordinis, puta Dominicani, vel Benedictini, qui proprium Breviarium habent, posse uti Breviario Romano. Possunt utique officium renovare proprio privilegio; at usquequod privilegium obtinet, & ritus in communi servatur, omnes, & singuli servare talem ritum debent, etiam dum Romæ degunt. Alioquin magna confusio, & deformitas succederet. Quare nec Benedictini uti

Bro.

Qui non potest recitare Matutinum, & Laudis, potest autem reliquas horas, ad nihil tenetur: quia pars major trahit ad se minorem. 54. Innocentius XI.

CAPUT II.

Propositiones laxæ quorundam aulorum.

I. P. Thomas Tamburinus lib. 1. in Decal. cap. 111. §. 7. verb. Beneficiarius n. 1. & 2. Dicemus infra lib. 11. Beneficium tenue beneficium possidentem non obligari ex probabilis sententia ad Horas Canonicas perfolvendas. Quid ergo erit, si quando omnibus expensis, ambigatur utrum beneficium sit tenue nec ne? Resp. Puto probabile cum Vazquez obligari, & item probabile non obligari si cum Caramuelo. Quarè alteram ex his sententis, quam tibi libet, amplecti licet.

II. Idem Tamburinus lib. 11. verb. celebr. Miss. cap. 6. num. 5. Itaque qui dum Missam ex præcepto audit, vel Officium Divinum perfolvit, questionem philosophicam secum mente voluntarie obvolvetur, vel sua negotia cogitare, modo externam attentionem habere, quia scilicet non ponetur distractiones externas ejus generis quas diximus num. 1. ex probabilis dicta opinione præceptum satis adimplet.

III. P. Georgius Gobat tract. 5. num. 821. Probabilius multo est essentiam orationis consistere cum perperis distractionibus, seu evagationibus mentis. Ita Cardinalis de Lugo ex Instituto. Tamburinus lib. 4. in Decal. cap. 2. §. 1.

IV. Joannes Caramuel in Theol. Fundam. num. 442. Homo sum, temetipso fragilior, præditus acri, & igneo ingenio. Uno momento cælos verso, altero ad subterranea descendo. Nulla in Oratorio movetur musca quæ mihi non sit impedimento. Attendere lectioni desidero, & quoad possum attendo; sed distractiones non evito. Involuntarias millies, interdum etiam voluntarias; & nihilominus nullo crucior scrupulo, nullo dubio angor: quia prudenter suppono, me ad actionem internam non teneri: eam habere bonum esse, & ea carere ne quidem esse levem culpam: me ad lectionem tantum, & attentionem externam obligari: ne legisse totum quod Rubricæ jubent, ita certò scio, ut possim jurare: ergo me ne venialiter quidem peccavisse in hac materia certò scio, & ita certò, ut possim jurare.

V. Leander de SS. Sacram. tract. 8. disp. 5. quest. 37. Respondeo secundo etiam probabilis, licet, quod etiam Concionator quotidianus, qui solam voluntarie, at etiam ex mercede concionatur quotidie in Quadragesima, excusetur ab horis quotidianis dicendis, si commode illas recitare non possit. Et certè si hæc nostra sententia non esset probabilis, & in praxi tua, vix, vix Prædicatoribus qua-

dragesimalibus: vix millies illis.

VI. Idem Leander loc. cit. quest. 45. Optime potest quis se exerceat, & occupare in contemplatione divinorum, etiam si illa ita in extram rapiatur, ut postea minime recitare queat, vel quia raptus est per totum diem, vel quia ex illo manet ita fatigatus, ac defessus, quod facile non valeat.

VII. Gobat tract. 5. disp. 11. num. 842. Probabilius est non teneri ad restitutionem illam qui cum voluntariis, & perpetuis distractionibus recitavit horas omnes.

CAPUT III.

De Horarum Canonicarum numero, & finitione.

I. QUÆST. I. Quot sunt Horæ Canonicæ? RESP. Octo aliquid esse contendunt, quia distinguunt Laudes à Matutinis; sed communis sententia ad septem eas restringit; suntque Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, & Completorium. Hujuscè septenarii numeri congruè assignantur rationes. David Psal. 118. inquit: *Septies in die laudem dixi tibi.* Item septem sunt Spiritus Sancti dona, & septem sunt orationis dominice petitiones, septem sunt peccata mortalia, septem demonia, & septem nequitie, septem tubæ quarum sonitu Jerichuntina civitas corruit, septem candelabra Ecclesie, quæ adumbrant septem Horas Canonicas. Plures aliæ figuræ afferri solent, quæ aliquo modo indicare videntur ejusmodi septem Horas Canonicas.

II. QUÆST. II. Quenam sit Horarum Canonicarum ratio? RESP. Divinum Officium est certa ratio publicè laudandi Deum mente simul, & voce, auctoritate Præsulum Ecclesie instituta. Dicitur certa ratio, quia præscripta ab Ecclesia est designatis psalmis, hymnis, & precibus. Additur publicè, quoniam Divinum Officium publico totius Ecclesie nomine in bonum commune perfolvitur à publicis ministris. Additur laudandi, precandique Deum, quod proficè soli Deo perfolvendum esse Divinum Officium, quoniam in omni officio five de Sanctis, five de tempore, five pro mortuis Deus laudatur. Utinam particule declarant mente simul, & voce recitandum Divinum Officium esse, quia hanc formam Ecclesia in pluribus Conciliis præscripsit.

IV. QUÆST. IV. Quenam sunt partes majores, & minores Divini Officii, & quo tempore olim celebrata fuerit? RESP. Majores partes sunt Nocturni, Laudes, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, Completorium. Minores psalmi, hymni, lectiones, cantica, anaphoræ, responsoria, capitula, collectæ. Ad tempus quod attinet, olim apud Judæos seculabatur tempus in duodecim horas nocturnas, totidemque diurnas. Nocturnæ horæ in quatuor vigiliis, & quarum prima incipiebat ab occasu Solis, & desinebat hora tertia noctis; secunda à tertia ad sextam desinebat; tertia à sexta in nonam flebat; quarta tandem, quæ propriè dicebatur matutina, à nona

nona incipiebat, & terminabatur in duodecimam. Harum vigiliarum meminerunt Evangelistæ. Quatuor nocturnis vigiliis correspondent quatuor diæ horæ, nempe tertia, sexta, nona, & vespertina.

V. QUÆST. V. Etsi peccatum separare Matutinum à Laudibus? RESP. Nullum peccatum includit separatio hæc, sed licita profus est: quoniam ex primæ institutione semper licuit hæc separatio, nullaque occurrit ratio cur id non liceat extra chorum præsertim. Immo fatius est, si qui sub initium noctis, seu ad vespere nocturnas horas recitant, dimittant Laudum recitationem ad diluculum sequentis auroræ, ut hymni opportuno tempore juxta eorum sensum recitentur. Methodus tamen in eisdem separatione servanda est, nempe sub finem nocturnorum recitanda collecta est.

V. QUÆST. VI. Versutane est consuetudo recitandi Horas Canonicas in choro? RESP. Nominè chori ecclesiastici intelligitur cæcus Religiosorum, qui una conveniunt ad fundendas Deo preces juxta præscriptam formam ab Ecclesia. Hanc precandi rationem ab ipsis Apostolis traxisse originem certum est, rei substantia spectata. De primis Christianis Act. 1. legitur: *Erant perseverantes unanimiter in oratione.*

VII. Vvaldensis, Vvicilefite, alique recentiores hæretici in hunc Ecclesie ritum debacchari sunt, cantumque Ecclesiasticum carpere. Verùm istorum ora obstruunt Scripturæ Sanctæ. Nam Moysis tempore consuevit obtinebat canendi sacra cantica. Psalmi Davidici in cythara, & cantu recitabantur. Chryostomus homil. 83. in Martir. de Christo Domino inquit: *Hymnum eccinit, ut & nos similiter faciamus.* Ildorus, Basilisus, cæterique Patres cantus hujuscè utilitatem describunt.

VIII. QUÆST. VII. Adhibendane sunt instrumenta musicalia in cantu Ecclesiastico? RESP. S. Thomas 2. 2. quest. 91. art. 2. ad 4. respondet his verbis: *Sicut Philosophus dicit in 8. Politic. neque fistulas ad disciplinam est adducendum, neque aliquod aliud artificiale organum, puta citharam, & si quid vale alterum est; sed quæcumque faciunt auditores boni. Hujuscmodi enim musica instrumenta magis animus movent ad delectationem, quam per ea formetur interior bona dispositio. In veteri autem Testamento usus erat talium instrumentorum: tum quia populus erat magis durus, & carnalis: unde erat per hujuscmodi instrumenta provocandus, sicut & permissiones terrenas: tum etiam quia hujuscmodi instrumenta corporalia aliquid figurabant.* Cajetanus animadvertit in commentariis in hunc locum, tempore S. Thomæ organorum usum non obtinuisse in Ecclesia, sicut nec Ecclesia Romana coram summo Pontifice organis utebatur. Hæc autem adjicit Cajetanus: *Et si rationem in littera alligam ex 8. Politic. attentius meditati fuerimus, apparebit quod in Ecclesiastico officio, ad quod suscipienda divine interioris discipline gratia convenimus, juxta illud, Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter quo ostendam salutarem Dei, non sunt admittenda instrumenta musica. Tau-*

etique magis excludenda sunt, quando divina disciplina interior excellenter est omnibus disciplinæ humanæ hujuscmodi instrumentis repellentibus. Et licet per se loquenda hoc verum sit, præsertim tamen per accidens tolerari jam extensa consuetudo organorum propter nimiam elongationem hominum à divino cultu, ut vel sic allelli divinis interfert.

IX. Consuetudo nunc universè invecata licitum reddit organorum usum, & cantum musicalem, dummodò cantus ille talis sit quo auditores præter vocis sonitum, percipere divinas laudes queant, quæ recitantur. P. Suarez docet solum harmonicum concentum plus devotionis interdum excitare, quam psalmos ipsos, & hymnos. *Hæc sensibilia, inquit, magis nos movent.* Magis utique sensus movent, plique carnalis voluptatis afferunt. Cæterum quod efficacius mentem, animumque in Deum excitent instrumenta musicalia, quam psalmi Deo afflante didici mihi salum videtur. Nec omnia musicalia instrumenta probare audeo. Plura prohibuit BENE-DICTUS XIV. feliciter regnans. Quid si homines evirati, & theatralem professionem exercentes à theatris ad canendum in Ecclesiis transierint? Quid si divinos psalmos, hymnosque theatralem more, gestu, & modulatione canerent? Quid? Improbare ne audebis talem consuetudinem? An eam probabo? Abit, Lugebo potius amaris lacrymis, quod abrogare nequeo. Audi quæ in hanc rem scribit Cajetanus in sum. 5. Organum.

Non excusantur ex eo quod sonus abstrahit ab omni materia, & quælibet melodia soni potest ad sacra verba applicari: tum quia secundum rei veritatem isti soni sunt ut accomodati ad delectationem auditorum, qui non noverunt illos nisi ut sonos illorum verborum profanorum, aut turpium; cujus signum audientes ex illo sono excitantur ad illa profana, seu turpia, ut experientia testatur; ita quod non est locus infelicitatis: tum quia cantus etiam abstrahit ab omni materia; & tamen Ecclesia interdixit profanos cantus in Ecclesia, ut cantus theatrales, ut patet dist. 92. cap. Cantantes. Memento hic Apostolice sententiæ: *Nolite errare: Deus non irridetur, aut fallitur.* Involuntur autem eodem crimine non solum pulsantes, sed qui conducunt, & consentiunt pulsantibus hæc, ut implentur Scripturæ: *Gloriantur sunt qui oderunt te in medio solemnitatis tuæ.*

X. Quoties plus mali quam boni in exercitio cujusque artis event, hanc artem auctentem esse docent Plato, S. Thomas, & ipse communis sensus. Audiamus S. Augustinum, qui lib. 10. Confess. c. 33. hæc scribit: *Voluptates aurium tenacius me implicaverant, & subjugaverant. Sed resolvisti me, & liberasti me. Nunc in sonis, quos animant eloquia tua, cum suavi, & artificiosa voce cantantur, fateor, aliquantulum acquiesco, non quidem ut hæream, sed ut furgam, cum volo...* Sed delectatio carnis, meæ, cui mentem enervandam non oportet dari, sæpe me fallit, dum rationem sensus non ita comitatur, ut patienter post se ferat; sed tantum quia propter illam meruit admitti, etiam

nica; sed debet dimittere beneficium, & restituere fructus. Qui vero obtento legitime beneficio, eodem sententia iudicis per annum, aut longius intervallum privatur, astringitur toto illo tempore persolvere Canonicas Horas: quoniam ex sua culpa colligere commodum non debet.

XI. Qui beneficium tenue acceptat, obligationi recitandi Horas Canonicas obnoxius est, ut communis, & vera sententia docet. Siquidem onus istud non ex redditibus, sed beneficio oritur. Ergo qui vult beneficium, vult eo ipso onera beneficii. Si displicet onus, dimittat beneficium.

XII. Beneficiarius qui capta beneficii possessione impeditur pro aliquo tempore à fructuum perceptione, obligatur ad Horas Canonicas recitandas. Qui enim pro aliquo tempore privatur fructuum perceptione, & probabiliter sperat se eisdem suo tempore percepturum, habet beneficium, & jus percipiendi fructus. Astringuntur Canonicas recitare preces Beneficarii illi quorum primi anni fructus ex statuto Ecclesie, aut consuetudine distribuuntur inter antiquiores: tum quia voluntarie huic oneri se subiciunt, tum quia jus habent fructus percipiendi. Hanc tamen consuetudinem, ut pravam improbarunt Concilium Tridentinum *sess. 24. c. 14.* & S. Pius V. *const. Datum anno 1570.* Quando vero per vim, & fraudem Beneficiarius impeditur à fructuum perceptione sine spe eisdem percipiendi, exemptus est ab onere Divini Officii, & dimittere beneficium potest. Si tamen impedimentum non esset perpetuum, neque ad tempus valde longum, & Beneficiarius retinere beneficium vellet, tum obligatus esset ad Horas Canonicas: quia & beneficium possidet, & spem habet fructus percipiendi.

XIII. Beneficiarius qui post collatum beneficium, lite sibi intentata impeditur à capienda possessione beneficii, non tenetur ad Horas Canonicas. Quoniam onus recitandi Horas Canonicas non ex sola collatione, sed ex tranquilla possessione beneficii oritur. Ex collatione jus nascitur, sed nullum, & imperfectum; perficitur autem possessione. Ex hoc absoluto titulo onus horarum canonicarum confurgit. Quando igitur beneficium nullo modo est in causa cur à possessione impeditur, sed lite intentata re ipsa impeditur ne beneficium possideat, exemptus ab onere est, donec possessionem assequatur. Usquequid enim possessio est sub lite, beneficium unà cum fructibus contingens est: & ex re contingendi debitum certum manare nequit.

XIV. Si contra Beneficiarius affectus sit beneficii possessionem, & fructuum administrationem, & postea lite impetratur, tunc tenetur ad Horas Canonicas: quia tunc fruatur titulo, possessione, & administratione beneficii. Et hæc est sententia communis.

XV. QUÆST. VII. *Qui dubius est de tenuitate beneficii, teneturne solvere Horarum Canonicarum pensum?* RESP. Negant Probabilistæ plures P. Tamburinus *lib. 1. in Dec. c. 3. §. 7.* Beneficiarius hæc scribit, „ Dicemus infra,

„ Beneficiarius tenue beneficium possidentem „ non obligari *ex probabili sententia* ad Horas „ Canonicas persolvendas. Quid ergo erit, si „ quando omnibus expensis ambigatur, utrum „ beneficium sit tenue, nec ne? Respondeo, pu- „ to *probabile obligari, & item probabile non obliga- „ ri. Quare alteram ex his sententiis quam tibi liber, „ amplecti licet.* Interest vel in hoc ipso Compen- „ dio ob oculos lectorum ponere *Probabilissimi* sua- „ vissimos fructus. *Alteram ex sententiis, quam tibi „ liber amplecti licet.* Si una est vera, altera falsa „ sit necessum est. Licet ergo tibi *salutatis* vene- „ num pro ingenio suavissimè forbillare. Sed la- „ crymis potius hæc legenda sunt, quam deriden- „ dia propinare. Heine colligat lector quam verum „ sit quod supra dixi, nempe Probabilissimum esse, „ salvo meliori iudicio, antevangelicum: quia „ pro sistemate constituit scriptum esse usum falsita- „ tis; quæ in alterutra contrariarum propositionum „ reperitur necessum est. Tamburini doctrinam „ sequitur Probabilista benignissimus Leander. „ Qui habet duo beneficia, quorum quodlibet ita „ exile est ut non sufficiat, sufficit tamen ambo „ ad honestam sustentationem, tenetur ad Horas „ Canonicas, ut omnes adfirmant. Qui vero plu- „ ra pingua beneficia habent, non duo, sed uni- „ cum Officium Divinum persolvere astringuntur. „ Si tamen plura beneficia iniuste possideat Bene- „ ficarius, tunc plures Theologi docent, hunc „ debere plura Divina Officia recitare. Dicerem „ ego talem Beneficiarium debere unum beneficium „ retinere, & cætera dimittere. Si Beneficiarius „ sit Sacerdos, habeatque plura beneficia, peper- „ tit non plura peccata, si officium omittat? Ad- „ firmant non pauci Theologi. Verum probabilissimè „ mihi est, unum solum peccatum patrare contra „ iustitiam, alterum contra Religionem.

CAPUT VII.

De restitutione Beneficiorum ob omissionem Divini Officii.

I. QUÆST. I. *Peccatne mortaliter cum omittit restitutionem Beneficiarius qui primis sex mensibus Divinum Officium omittit?* RESP. Qui post elapsos sex menses Horas Canonicas omittit, secundum omnes, fructus restituere tenetur correspondentes omissionibus illorum dierum quibus omnium officium est, vel in totum, vel in partem pro rata portione. Si Marturinum cum Laudibus omnium est, dimidia pars fructuum illius diei; si omnes alie horæ, altera dimidia pars; & pro singulis horis sexta pars, & pro integro officio omisso omnes fructus illius diei restituendi sunt, ut S. Pius V. declaravit. Quod intelligendum est de omissione culpabili, legitimo impedimento cessante.

II. De omissione intra sex primos menses Soto, Suarez, Medina, Grassius, alique plures defendunt Beneficiarium peccare mortaliter, & ad restitutionem teneri. Contra Navarros, Tolerus, Lessius, Castropalaus, Salmanticenses, & alii concedunt quidem hunc Beneficiarium peccare mor-

mortaliter, negant vero teneri ad restitutionem. Quoniam, inquit, Concilium Lateranense, & S. Pius V. definiunt peccare quidem mortaliter qui intra sex primos menses officium omittit, sed nullam faciunt restitutionis mentionem. Olim in hæc secundam sententiam ultro me propensum patefeci. Ibidem tamen animadverti, restitutionem fructuum ex commutatrice iustitia proficisci. Jus enim ecclesiasticum declarat id ad quod jus divinum obstringit Beneficiarios, qui omittentes obire propria munia, in Deum peccant, & in populum christianum. Quamvis Concilium, & S. Pius V. non meminerint restitutionis sex priorum mensium, non propterea heinc inferri evidenter potest, exemptos esse Beneficiarios omittentes officium infra hoc intervallum ab onere restitutionis, quæ ex jure divino oritur. Quare cum ambigua res sit, tutior pars eligenda est, & cum priore sententia dicendum, Beneficiarium hunc restitutioni obnoxium esse. Quid enim presumendum de Beneficiario isto, qui vel ipsa beneficii sui exordia flagitiis profanat? Sicut iste gravius peccat, ita severius puniendus est, & restitutionis poena placendus.

III. QUÆST. II. *Beneficiarius qui elapsis sex mensibus omittit recitare officium absque culpa, teneturne ad restitutionem?* RESP. In rebus corporeis non solum ex injusta acceptione, sed potissimum ex re accepta restitutionis opus obligatio. Verum in restitutione orta ex jure spirituali hic titulus locum non habet. Quomobrem qui absque culpa omittit officium, a restitutione liber est. Et hoc colligitur ex ipsa S. Pii V. constitutione, in qua obligatur Beneficiarius ad restitutionem qui legitime cessante impedimento non dixerit, &c.

IV. Docent nonnulli, Beneficiarium qui uno aut altero die omittet officium, non teneri ad restitutionem; immò istorum aliqui dilatant omissionem ad octo dies. Sed hæc opinio omnino caret probabilitate, cum sit evidenter contraria Constitutioni S. Pii V. dicentis: *Qui omnes Horas Canonicas UNO, vel pluribus diebus intermisserit.* Beneficiarius qui unam integram horam intermittit, tenetur ad restitutionem, ut ex citata Constitutione Plana constat. Immo qui notabilem horarum partem negligit, cum mortaliter peccaret, & horam non recitaret, deberet restituere fructus correspondentes illi integræ horæ.

V. QUÆST. III. *Beneficiarius qui partem leviorem in singulis horis omittit, teneturne restitutioni obnoxius?* RESP. Negant Salmanticenses, licet leves istæ omissiones simul acceptæ efficiant peccatum grave. Sed hæc opinio mihi falsa est. Quoties diei restituendi sunt, ut S. Pius V. declaravit. Quod intelligendum est de omissione culpabili, legitimo impedimento cessante.

VI. QUÆST. IV. *Qui hodie omittit officium, & cras duplex officium recitat, teneturne ad restitutionem?* RESP. Negant Salmanticenses, & alii. Quia, inquit, sicut Capellanus hodie Missam omittens, satisficit, si postea duas celebret; ita si postea recitet officium. Peccavit utique Beneficiarius, inquit, contra præceptum quotidia-

næ recitationis, secus contra præceptum restitutionis, cum omnium officium altero officio compenset. Hæc opinio mihi falsa est: quoniam Ecclesia jubet fructuum restitutionem, declaravitque omittentem hodie officium *non facere fructus suos.* Si suos non facit fructus, eisdem restituere astringitur. Qui grossam canonicatus, ut vocant, seu certos redditus acquirit, si officium omittat, tenetur ad restitutionem, quidquid in oppositum dicant Salmanticenses. Quia licet Canonicus acquirat, & jure possideat redditus; hæc tamen acquisitio, & possessio gravata est restitutionis onere, si omittatur recitatio officii. Siquidem quod fructus isti percipiuntur sive ante, sive post recitationem, perinde est. Semper enim gravati sunt recitandi officii debiti fructus isti. Ergo cum officii debitum non solvitur, facienda restitutio est.

VII. QUÆST. V. *Profata restitutio faciendane est ante iudicis sententiam?* RESP. Adfirmant communiter Theologi etiam benigniores. Ratio est evidens. Qui omittit officium, non faciunt fructus suos, ut lex Ecclesie definit. Nemo autem retinere jure valet quod suum non est. Quomobrem merito Alexander VII. proscripsit sequentem thesion: *Restitutio à Pio V. imposita Beneficiariis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam iudicis, eo quod sit poena.* Obstringuntur itaque illico Beneficarii isti restituere fructus in iuste perceptos.

VIII. QUÆST. VI. *Beneficiarius absque ulla attentione recitans officium, teneturne restituere?* RESP. Negant nonnulli. Verum probabilior est opposita sententia, atque communior. Qui enim data opera animo distracto recitat canonicas horas, non implet recitationis præceptum, quemadmodum non implet præceptum annuæ confessionis per confessionem sacrilegam: ergo uterque præceptum restitutionis perinde ac si omnium officium esset. Qui vero peccato mortali inquinati attentio animo recitant, implet præceptum, & nihil restituere tenentur.

IX. QUÆST. VII. *Beneficiarius curatus omittens horas canonicas, teneturne restituere omnes beneficii fructus, an solum fructus correspondentes recitationi omittit?* RESP. Benignioris Ethices patrum plures defendunt, restituendam esse dumtaxat partem fructuum correspondentem horis omissionis. Sed adfirmantem sententiam graviores Theologi defendunt, nisi constitutioni Pianæ inveniatis: *Qui horas omnes canonicas uno, vel pluribus diebus intermisserit, amittat OMNES BENEFICII, vel beneficiorum fructus, qui illi, vel illis diebus correspondent.* Ponamus hypothesein, voluisse nempe S. Pium V. declarare Beneficiarium debere restituere omnes beneficii fructus, poteratne clarioribus verbis uti? Omnes ergo beneficii, vel beneficiorum fructus restituere isti tenentur, tam recitationi, quam aliis ministeriis correspondentes. Accedit quod nimium arbitraria esset juxta oppositæ sententiæ auctores restitutio, si in arbitrio cuiusque Parochi, & Beneficarii constituta esset. Si enim quilibet Beneficiarius feceritne deberet, & eos retinere qui res-